

74. Bükkábrány, Csahos-dűlő Kelet (KÖH 87661) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U?, R?

A Gazdasági Operatív Program keretében zajló Szélessávú közhálózati fejlesztések tárgyában megvalósítandó GOP-3.1.2-12-2012-0018 azonosító számú pályázat részeként kiépítendő optikai kábel projekthez végzett a Herman Ottó Múzeum előzetes régészeti dokumentáció készítéséhez kapcsolódó terepbejárást 2014. szeptember 18. és október 2. között Borsod-Abaúj-Zemplén megye DNY-i részén.

A lelőhely a Csahos-dűlőnek nevezett terület K-i részén, a Geszti-patakhoz közel, attól 400 m-re, a 3-as sz. főút közvetlen közelében, attól ÉNy-ra, egy kisebb vízfolyás jobb partján helyezkedik el. A terület mezőgazdasági művelés alatt állt; a bejáráskor friss szántás borította, mely jó látási viszonyokat biztosított. Egy 150×80 m-es területen szórványosan neolitikus vagy rézkori kerámiatöredékeket és kőeszközöket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Fekete László, Nagy Zoltán, Simon József, Galkó József, Juhász Ádám, Toronya Zsolt.

TÓTH KRISZTIÁN

75. Bükkábrány, VIII. lelőhely (Határ-szeg) (KÖH 75435) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R, B, I

A Herman Ottó Múzeum (Miskolc) alvállalkozójaként az Ásatárs Kft. a bükkábrányi lignitbánya területén fekvő VIII. jelzésű lelőhelyen végzett régészeti feltárást 2014. augusztus végén és szeptemberben.

A lelőhelyen, az E-34/26, az E-35/24, az E-34/25 kúthelyeken és a függőcsorgán végeztünk megelőző feltárást. A kutatást a területen történő kúthelyek, illetve a vízelvezető rendszer kialakítása tette szükségessé. A feltárást a kúthelyek területén 3 db 15×15 m-es, a megközelítőleg É–D-i irányú függőcsorga területén 680 m hosszú és átlag 2 m széles felületen valósult meg. A humuszolás a kúthelyeken 685 m²-en, a függőcsorga területén 1627 m²-en történt meg, ebből a régészeti fedett terület 1469 m² nagyságú volt.

A lelőhely a Csincse-pataktól K-re, egy viszonylag jól kiemelkedő magaslaton, a Bükkábrány, Bánya XV. lelőhelytől É-ra helyezkedik el. A kúthelyek és a függőcsorga kb. 450 m hosszú szakaszának területét a Herman Ottó Múzeum régészei (Kalli András és Tutkovics Eszter) a nyár közepén lehumuszták, az előkerült objektumfoltokat pedig visszatakarták. A függőcsorga területén szkréper ládával lett leszedve a termőréteg.

A lelőhely egy részét a mezőgazdasági munkálatokkal megbolygatták. A sárga és a sárgásbarna, kötött agyagos altalajon, a kúthelyeken 40–60 cm, a függőcsorga területén 30–80 cm mélységben, összesen 81 stratigráfiai egység került elő. A VIII. lelőhely ÉÉK-i részén helyezkedik el az E-34/26 kút, tőle Ny-ra az E-34/25, majd attól D-re pedig az E-34/25 kúthely. A függőcsorga az E-34/26 kúttól Ny-ra, az E-34/25 és az E-34/25 kúthelyektől K-re húzódik.

A 81 stratigráfiai egység közül az E-34/26 kúthelyen 10, az E-35/24 kúthelyen 11, az E-34/25 kúthelyen 10, a függőcsorgán 50 került feltáráásra.

Az E-34/26 kúthelyen 5 gödör, 4 cölöphely és egy kisebb gödör vagy egy nagyobb méretű cölöphely volt. Korukat tekintve 2 gödör újkőkori, a többi jelenség korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú. A régészeti objektumok a kúthely egész területén előfordultak, a két újkőkori gödör a középső

részén helyezkedett el. A hosszúkás alakú, téglalap formájú Ny–K-i irányú, tagolt aljú és a kerek neolit gödrökből kevés leletanyag került elő. A csótalpas táltöredékek a település használatát az AVK időszakára helyezik.

Az E-35/24 kúthelyen 4 cölöphely, 3 gödör, egy árokserű gödör, egy kisebb gödör vagy nagyobb cölöphely és egy felszíni jelenség került elő. Korukat tekintve 2 újkőkori (AVK), egy feltételezhetően újkőkori, 2 késő rézkori (badeni kultúra), egy őskori és 5 jelenség korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú. A feltárt régészeti objektumok a kúthely egész területén előfordultak, de az ÉK-i részen sűrűsödtek. A 4 cölöphely közül 3 egy Ny–K-i irányú egyenes mentén, egymástól egyenlő távolságra helyezkedett el, valószínűleg egy felszín feletti építmény részei voltak. Az újkőkorra keltezhető objektumokból jellegtelen, apró edénytöredékek kerültek felszínre. Sokkal jellegzetesebb kerámia anyagot találtunk az SNR 4 és az SNR 6 rézkori jelenségek bontása során. Az utóbb említett jelenség csak a felszínen jelentkező leletkoncentráció volt, amelyet öröklökvek, egy kőbalta és számos kézzel formált edénytöredék alkotott. Az SNR 4 nagy méretű, méhkas alakú gödörnek az alján egy *adultus* korú női koponyát bontottunk ki, amely arccal D felé feküdt. A késő rézkori (badeni kultúra) kerámiák között kétszattatú tál töredékét és pecsétfejjel díszített, széles szalagfüles edénytöredékeket említhetünk meg. A jellegzetes díszítések között a bevagdalt rátett borda és a beszürkált díszítősor emelhető ki, ahol a beszürkált pontból ferde irányú karcolt vonalat indítottak.

Az E-34/25 kúthelyen 4 gödör, egy cölöphely, egy árokserű gödör, 2 anyagnyerő gödör és 2 árok került elő. Korukat tekintve a két agyagnyerő gödör újkőkori (AVK), a többi jelenségből korhatározó leletanyag nem került elő. A régészeti jelenségek az egész kúthely területén előfordultak, azonban a feltárt terület kb. negyed részét a két anyagnyerő gödör adta. A két gödör az előkerült leletanyag alapján közel egykorú, sőt középső részükön össze is értek. A gödrök összesen 9,5×7,5 m-es területet foglaltak el a kúthely D-i és középső részén. A neolit gödrökből nagy mennyiségű kerámia anyag került felszínre, amelyek nagyobb részét a vastag falú, durva kerámia, kisebb részét a vékony falú, finom kerámia adta. A díszítések többfélék voltak: karcolt (geometrikus, ívelt vonal), plasztikus (rátett, ujjbenyomással tagolt borda; kerek alakú egyszeres vagy kétszeres bütyök, vízszintes fogófül). Egy-két töredéken vörösfekete festés nyomait is észre lehetett venni. Az edénytípusok között a következők találhatóak meg: csótalpas tál, nagyméretű tárolóedény, bögre, locsoló edény, szűrőedény, lábas szűrőedény. A kerámia mellett kevés állatcsont, opál és kova magkövek, patintékok, kőbalta töredékek, továbbá 2 db rombusz alakú, hosszanti irányban átfűrt agyaggyöngy került elő. A két anyagnyerőben egy-egy háromszögletes, lapos fejű, a testére merőlegesen álló idolt is találtunk. Az egyik teljesen ép, a másik sérült (lábai hiányoztak) volt. A testükön bekarcolt motívumok láthatók.

A függőcsorga területén 30 gödör, 15 cölöphely, 2 árok és egy cölöphely vagy gödör került elő. Korukat tekintve 3 neolit (AVK), 4 bronzkori és 7 őskori volt. 36 jelenségből korhatározó leletanyag nem került elő. A régészeti jelenségek a 680 m hosszú szelvényben változó intenzitással kerültek elő. A leg-sűrűbb rész a nyomvonal Ny-i, közel 180 m hosszú szakasza volt, és annak is a legnyugatibb része, ahol nagy méretű, kerek alakú gödrökből álló csoport feküdt. A szelvény középső, kb. 350 m hosszú szakaszán csupán két objektum került elő. Majd a szelvény K-i végének közel 130 m hosszú szakaszán újabb